

פרוטוקול מס' 279

מישיבת ועדת העבודה ביום ר' כ"ז בטבת תשל"ו - 31 בדצמבר 1975, בשעה 8.30

נ כ ח ו :

חברי הוועדה:
ש. ארבל-אלמוזלינו - יו"ר
י. ז. אמיר
מ. גז
י. דרניצקי (יורדין)
ל. דיציאן
מ. ורטמן
ה. זיידל
י. כהן
מ. כהן
ח. שמעוני

מוזמנים:
שר העבודה מ. ברעם
שר האוצר י. דבינוביץ
ש. שירן
א. לאור
ד. רוטר
מ. בוטון
מ. לוין
י. ערד
נ. שמאי
- הממונה על התקציבים
- משרד האוצר
- משנה למנכ"ל המוסד לביטוח לאומי
- המוסד לביטוח לאומי
- המוסד לביטוח לאומי
- המוסד לביטוח לאומי
- המוסד לביטוח לאומי

מזכיר הוועדה: מ. משולם

רשמה: מ. הלנברג

סדר-היום: קיצבת זיקנה ושאיירים

771

(מק"מ קיום 20176)

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו: אני פותחת את הישיבה ומקדמת בברכה את שר העבודה ואנשי המוסד לביטוח לאומי.
אני מקווה ששר האוצר יגיע גם הוא.

קיצבת זיקנה ושאירים

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו: בחודש יוני, כאשר נתקבל בכנסת, בעקבות ביצוע הרפורמה, תיקון מס' 17, הוכנסו לחוק הביטוח הלאומי שינויים מסויימים. הייתי אז בשליחות במקסיקו וכאן נעשתה עבודה מהירה וחפוזה. כאשר חזרתי ארצה נאמר לי שלגבי קיצבאות הזיקנה הובטח על-ידי שר העבודה ושר האוצר שיתקיים דיון בנושא זה בוועדת העבודה, בכל הקשור בהעלאות של קיצבת הזיקנה, מאחר שחברי הכנסת הציעו להעלות את הבסיס של קיצבת הזיקנה ל-18%. מאז פעלתי כדי שהשרים יקיימו את הבטחתם, אלא שהתקופה היתה סוערת ושר האוצר לא יכול היה להתפנות לכך. לפני כחודש קבענו שנקיים את הדיון היום ואני מודה לשרים על הענותם להזמנה. שר האוצר יאחר קצת, כי הוא מארח את שר האוצר ההולנדי.

ביקשנו לקבל מאנשי הביטוח הלאומי נתונים ביחס לקיצבאות הזיקנה, ואני מקווה שנקבל אותם היום.

אהיה האחרונה שאומר שלא חל שיפור במצבם של מקבלי קיצבת זיקנה ושאירים, בעיקר במשך שלוש השנים האחרונות, כשבתיקון מס' 10 הבסיס של קיצבת הזיקנה הועמד על 15% של השכר הממוצע במשק והוצמד לשכר הממוצע כדי לשמור על הערך הריאלי של הקיצבה ולמנוע ירידת ערך כמו שהיה בעבר. לפיכך אין ספק שיש שיפור ניכר גם אצל מקבלי ההטבה הסוציאלית כאשר אמרנו שקיצבת הזיקנה וההטבה הסוציאלית לא תפחת מ-21% מהשכר הממוצע במשק, למי שאין לו הכנסה אחרת. לפיכך שמרה הקיצבה על ערכה הריאלי.

כאשר נתקבל תיקון מס' 10 בחוק הביטוח הלאומי, שר העבודה של היום היה הבורר בעניין זה במסגרת דיונים שהיו במסגרת אחרת הוחלט שבשלב זה תועמד קיצבת הזיקנה על 15%. אני רוצה לומר כאן שלדעתי לא יתכן שקיצבת הזיקנה תישאר בשיעור של 15% מן השכר הממוצע במשק. כאשר בודקים את ההתפלגות של מקבלי קיצבת הזיקנה, מתברר שמספרם של מקבלי קיצבאות הזיקנה מגיע ל-214,000 בסך הכל. אלה נתונים מחודש אוקטובר 1975 של המוסד לביטוח לאומי. 180,000 מקבלים את הקיצבאות על פי חוק הביטוח הלאומי ו-34,000 - שלא על-פי חוק הביטוח הלאומי. ל-50% מן הקשישים אין הכנסה מקורות אחרים והם חיים אך ורק על קיצבת הזיקנה, דהיינו קרוב ל-107,000 משפחות של קשישים מתקיימות אך ורק על הקיצבה של המוסד לביטוח לאומי ואין להם מקורות הכנסה אחרים. ומה ביחס ל-50% האחרים? - ל-20% מהם יש הכנסה מעבודה, ל-20% יש פנסיה יחסית, כשלמחצית מהם אין סכום של -700 לירות, ול-10% יש הכנסות ממקורות אחרים. מכל מקום, אלה שמקבלים פנסיה נוספת, אחוז הפנסיה שלהם איננו גבוה ואין הם יכולים להרשות לעצמם שמירה על אותה רמת חיים שהיתה להם בעבר. לדעתי, יש מקום לדון מחדש בנושא זה של קיצבאות זיקנה ושאירים.

בחודש ספטמבר 1975 היתה קיצבת הזיקנה לבודד -400 לירות, ולזוג -600 לירות לחודש. אלה שמקבלים הטבה סוציאלית קיבלו סכום של -600 לירות לבודד ו-900 לירות לזוג.

העמדה של הוועדה, לפני שלוש שנים, היתה שיש להעמיד את הקיצבאות בשיעור של 18% מהשכר הממוצע במשק. זו ההצעה שהועלתה בחודש יולי וזו ההצעה המועלית גם היום.

ל. דיציאן:

18% זה על דעת כל חברי הוועדה מתוך ידיעה שכתוצאה מהרפורמה בוטלו הנחות במס הכנסה שניתנו לקשישים בגיל 60 - 65 ו-65 - 70. אוצר המדינה הגדיל את ההשתתפות מ-10% ל-15% בקיצבת זיקנה ועל כן המוסד לביטוח לאומי העלה את האחוז מ-15% ל-16%. זו לא השתתפות יתר אלא יש כאן פיצוי על ביטול חלק של הנחות במס הכנסה. אני סבור שאם אנחנו רוצים להיות כנים עם עצמנו, אנחנו צריכים לעמוד על 19% ולא על 18%.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

כאשר התקינו את התיקונים לגבי קיצבת שאירים הורידו את הקיצבה מ-15% ל-10%, ואנחנו מוצפים במכתבים ובשאלות בנקודה זו.

ה. שמעוני:

זה לא כולל קיצבאות ילדים. אם מצרפים את קיצבת הילדים - היא לא יורדת.

נכון, היא עולה.

ר. רוטר:

י. ז. אמיר:

אני סבור שהבעיה המרכזית מתקדת באותם קשישים שאין להם הכנסה נוספת - 107 אלף משפחות. עלינו לחשוב קודם כל כיצד ניתן לשפר את מצבם של אלה המתקיימים אך ורק על קיצבת המוסד לביטוח לאומי, ואולי יש מקום לחזק יותר את ההטבה הסוציאלית.

שר העבודה מ. ברעם:

הוויכוח בענין קיצבת הזיקנה מוכר וידוע לי כמעט 16 - 17 שנים. קשה להוכיח שאם נגיע ל-18% נשפר במידה ניכרת את המצב ואם נעמוד ב-16% יהיה בכך קיפוח גדול. אני סבור שצריך להתייחס גם לשאלה של יכולת המשק והמדינה. מכל מקום, מצד הממשלה אין התחייבות לשנות את הענין אלא רק לקיים דיון בוועדה. היא סוברנית לקבל כל החלטה אבל נראה לי שיש צורך להתחשב בדברים המושמעים על-ידי הממשלה.

ענף הזיקנה נתון במצב קשה. זו השנה השלישית שאנחנו משלמים יותר משאנחנו מקבלים מהחשלושים השוטפים. לפי הערכתו של אקטואר מנוסה, אנחנו נמצאים בגרעון של 65 מיליארד לירות בענף זה. היינו צריכים לעמוד במצב שהנכסים שלנו לסוף מארס 1975 יהיו 12,25 מיליארד לירות אבל יש רק 6,5 מיליארד לירות נכסים.

ה. זיידל:

באוצר מדברים על 8,5 מיליארד.

שר העבודה מ. ברעם:

האוצר מקבל את הנתונים מאתנו. התביעה שהיתה בזמנו, להעלות את האחוז מ-16% ל-22% פירושה הוצאה של המוסד לביטוח לאומי בסכום של 650 מיליון לירות. במלים אחרות, כל אחוז פירושו 108 מיליון לירות.

אני רוצה להדגיש שלא נכון לומר שמי שזכאי להטבה סוציאלית איננו רשאי שתהיה לו הכנסה נוספת, זה לא נכון. גם ליחיד, אם יש לו הכנסה עד -360 לירות, הוא זכאי להטבה סוציאלית. לזוג המקבל הטבה סוציאלית יכול שתהיה הכנסה ממקור אחר עד לסכום של -540 לירות. נמצא שמי שיש לו הכנסה קטנה, בגבולות אלה, זכאי להטבה סוציאלית. בודד הזכאי להטבה סוציאלית מקבל סכום של -603 לירות לחודש וזוג -904 לירות. זוג עם ילד אחד מקבל כמובן יותר, וזוג עם שני ילדים -1,318 לירות לחודש וזה סכום משמעותי למדי. סכום הביטוח ללא הטבה סוציאלית הוא -358 לירות לחודש לבודד ו-537 לירות לחודש לזוג.

שר העבודה מ. ברעם:

אני סבור שבשנת 1975 נעשו בענין זה דברים גדולים ואני מעז לומר שאינני חושב שבשנת 1976 נוכל לשפר את מצב השירותים שלנו.

אשר לטענות שהושמעו בעקבות הרפורמה:

הן אינן נוגעות לנו, זה ענינו של האוצר והוא צריך לתת דעתו על כך.

הצעתו של חבר-הכנסת אמיר טעונה בדיקה,

אם כי אינני חושב שנוכל לעשות זאת בשנת 1976 אבל אולי צריך שהממשלה יחד עם הוועדה יתנו דעתם אם לא ניתן לשפר מצבם של מקבלי הט"ס. אני מקווה שגם שר האוצר יסכים לוועדה משותפת של המוסד לביטוח לאומי ומשרד האוצר כדי לבחון את הדברים ולהביא מסקנות לפני ועדת העבודה.

ההשתתפות של הממשלה במוסד לביטוח לאומי

הולכת וגדלה ולא הולכת וקטנה אבל הגבייה השוטפת שלנו פלוס השתתפות האוצר אינן מכסות את ההוצאות. גם אם האוצר יוסיף 15% זה לא מכסה את ההוצאות.

באותו יום שבו אושר חוק הביטוח הלאומי

2. כהן:

היתה שמחה וששון כי אנשים קיוו והם

שילמו את הכסף ברצון. הם קיוו שתהיה להם אחיזה איזו שהיא בהגיעם לגיל זיקנה. עכשיו מתברר שהמציאות צמקה את התקווה.

אני סבור שהשכר הממוצע מסולף ולא

מדוייק. הוא כולל משרות חלקיות וכו'. השכר הממוצע נמוך ואיננו משקף נכון.

הטבה סוציאלית, אם היא מגיעה למישהו -

צריך לשלם אותה. לגבי אלה שמקבלים הטבה סוציאלית, צריך למצוא דרך לשפר את מצבם. אם נעלה את היסוד מ-15% ל-18% - יהנו הכל.

אנשים שילמו סכומים מסויימים כדי

שבהגיעם לגיל מסויים יוכלו לקבל משהו. זה כמו חברת ביטוח. לא יתכן שלאחר תשלומים במשך שנים רבות אדם יקבל סכום של -360 לירות. אני סבור שההעלאה מ-15% ל-18% תיתן פיצוי מה לאנשים ששלמו דמי ביטוח במשך שנים רבות. אדם שמשלם רוצה להרגיש שהוא מקבל תמורה.

חוק הביטוח הלאומי קובע ששלושה גורמים

ה. זיידל:

משתתפים בתשלומים למוסד לביטוח לאומי:

המעביד, העובד והממשלה. זו לא זכות אלא חובה. עוד קובע החוק שאם יחולו שינויים בגובה הקיצבאות בגלל החלטותיה של ועדת בן שחר - הקיצבה לא תופחת ויש הבטחה של הנטו. אני יודע שהמוסד לביטוח לאומי מתנגד להורדת 25% למס הכנסה.

הביטוח הלאומי במהותו בנוי על דמי ביטוח

ועל זכאות. אם מדובר על ביטוח, לא על שירות, לא יכולה להיות התערבות של הממשלה אם להפחית או להגדיל קיצבאות. יחד עם זאת, על הממשלה לכסות את כל הגרעונות.

בחוק הביטוח הלאומי מדובר על "שר

העבודה בהתייעצות עם שר האוצר" ולא מדובר על קביעה של שר האוצר אלא על התייעצות אתו ומה היא התייעצות? רוצה - מקבל את הדעה, לא רוצה - לא מקבל. אבל אצלנו המציאות שונה ושר האוצר הוא הקובע. זו פירמידה הפוכה, לא בריאה ולא מקובלת.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

אפשר לומר ששר העבודה מתחשב במצבו של
של האוצר.

ה. זיידל:

אני רוצה ששר העבודה יהיה פה לנו. אינני
רוצה להעמיד חלילה את שר העבודה בעימות
עם שר האוצר אבל אני חייב לעשות זאת היות ודובר על גרעון אקטוארי.
אם נלך בדרך זו כפי שהאוצר הולך בה היום, לא יהיה ביטוח במדינת-ישראל
ויחששו לעשות ביטוח ממלכתי בטענה שמוטב לעשות ביטוח פרטי, כי אותו אין
לשנות חדשים לבקרים בשעה שכאשר מדובר בביטוח ממלכתי יש חשש שתהיה הפחתה
בקיצבה.

שר העבודה מדבר על גרעון של 6.5 ואילו
שר האוצר מדבר על גרעון של 8.5. אני מבין שהסכום הזה מבוסס על חישובים
של האקטואר של הביטוח הלאומי ואבקש שנקבל עידכון של המספר הזה. אני בכלל
כופר בכך שכאשר מדובר בביטוח סוציאלי אפשר לעשות חישובים אקטואריים, מפני
שאם נתחיל לעשות חישובים אקטואריים בביטוח סוציאלי - לא יהיה ביטוח.
ביטוח אישי הוא ביטוח אינדיבידואלי, שיש הכרח לעשותו לפי חישובים
אקטואריים, אבל בביטוח סוציאלי המדינה מכסה את החסר ולכן לא נכון
לעשות חישובים אקטואריים בביטוח סוציאלי ולא להגדיל קיצבאות זיקנה.
אני זוכר שבכל דו"ח שנעשה בזמנו על-ידי מר ברויאר הוא הגיע לגרעון
אקטוארי.

לדעתי, צריך לקיים דיון אם בביטוח סוציאלי
יש מקום לעשות חישובים אקטואריים.

אשר לגרעון השוטף. האוצר טוען שיש גרעון
של 70 מיליון לירות נוסף להשתתפות האוצר בשיעור של 15% בענף הזיקנה.
אני סבור שאפשר להגדיל את ההשתתפות מ-15% ל-20%, ואסתמך על החוק, וכשם
שהגדלנו מ-10% ל-15% כן אפשר להגדיל מ-15% ל-20%. ועוד: אם אנחנו רוצים
להבטיח את הכנסתם המינימאלית של הפנסיונרים בחקופה קשה זו, אפשר לקחת
מכולם, להעלות את התקרה ובכך למצוא דרך לספק צרכיהם של הזקוקים לכך.
אם מדובר על ביטוח סוציאלי המבוסס על ביטוח הדדי, אפשר לעשות זאת.

אנחנו יכולים להגיע גם להוזלת השירות
אם נמוג את כל הגבייה הסוציאלית ונקים שתי מערכות, מערכת של גבייה סוציאלית
ומערכת של גבייה פיסקאלית. אני יודע שיש חילוקי דעות בענין זה. מכל
מקום, במצב הקיים יש ערבוב תחומים - שר האוצר עושה את התקציב והוא קושר
את הדברים במידה מסוימת עם הבטוח הלאומי וזה מפריע. אני סבור שצריך
להפריד בין הגבייה הסוציאלית לבין הגבייה הפיסקאלית.

ל. דיציאן:

אין לי התנגדות להיטיב את מצבם של מקבלי
הט"ס אבל צריך לזכור שאנחנו מדברים על
ביטוח זיקנה ושאיירים וכאשר יסדו את הענף דיברו על 22% של השכר הממוצע
במשק.

ה. זיידל:

אל תוריד 1/2%.

ל. דיציאן:

ירדנו ל-11% ועכשיו הגענו ל-15% - 16%
החל מ-1 ביולי 1975. הוועדה הזאת, מאז
שאני חבר בה, סבורה שעל יסוד הרזרבות בענף זה אפשר לעשות את כל הדברים
שצויינו על-ידי האקטוארים, להיטיב את מצבם של מקבלי הקיצבה ולהגיע לפחות
עד 18%, במגמה להגיע למחשבה שהיתה פעם כאשר יסדו את הענף, אם כי עלולה
להיות שנה מסוימת, מנסיבות שונות, שבה יהיה גרעון. נדמה לי שזו הפעם
הראשונה, מאז שהענף קיים, שההוצאות עולות על ההכנסות. מכל מקום ראיתי,
והדבר אושר בוועדה, שהערך של הרזרבות ל-1 באוקטובר הסתכמו ב-7.5 מיליארד
לירות.

על עובדות קשה להתווכח, או שמקבלים אותן
או שאין מקבלים אותן. אנחנו עומדים עכשיו

שר העבודה מ. ברעם:

בסוף דצמבר 1975.

אמרתי את מה שאמרתי בדיון האחרון מעל
במת הכנסת לאחר שבדקתי את הדברים בוועדה,
באמצעות מר רוטר, ודובר על סכום של 7.5 מיליארד לירות.

ל. דיציאן:

קצת פחות, בערך מיליארד פחות.

ר. רוטר:

מכל מקום, לא ציטטתי את המספר הזה ללא
בדיקה. יתר על כן, דיברתי על מספרים בערך,
אולי זה 50 מיליון לירות פחות או יותר, כשמדובר בסכומים כאלה אי-אפשר
לדייק בסכומים שהם אמנם גדולים אבל יחסית הם קטנים.

ל. דיציאן:

אני יודע ששר העבודה טוען שתוספת של 1%
בחשלושים, לפי המתכונת הנוכחית, פירושה 108 מיליון לירות. אם הקיצבה
כיום היא 15% - 16% נמצא שאם נגדיל אותה ב-2% - 3% זו הוצאה נוספת של
324 מיליון לירות. כאן אני מתייחס להצעתו-הערתו של חבר-הכנסת אמיר.
הט"ס משתלמת כולה על-ידי המדינה ולא על-ידי הביטוח הלאומי. המוסד לביטוח
לאומי הוא אמנם השלם אבל הוא לא המשלם. אני מסכים בהחלט שצריך להיטיב
עם אלה אבל השאלה היא אם מוצדקת הדרישה להעלות את התשלומים למוסד לביטוח
לאומי. לא אחזור כאן על טענותיו של חבר-הכנסת זיידל, שאני מסכים להם,
בקשר לחישובים אקטואריים. אם ניקח את היסוד בלבד, ללא התוספות עקב
הפיחותים, העלאת הסכומים למוסד וכו', הרי חלק, חלק נמוך ביותר של הרבית
יכסה את התביעה הזאת ויהיה בכך כדי להיטיב עם אלה שהובטח להם מה שהובטח
בעת יסודו של הענף.

אשר לטענות בדבר מצבו של המשק. עם כל
הכבוד, אני מבין את המצב הכלכלי אבל צריך לזכור שאנחנו מדברים על
ביטוח. נניח שכלל האזרחים במדינה היו עושים ביטוח באותם תנאים בחברה
זו או אחרת, האם היינו יכולים להתחשב בקשיים או במצב קשה של חברת
הביטוח? מה זה ענינו של המבוטח? בביטוח הדדי יש מקום להתחשב אך ורק
במצב של הענף ותו לא, כי אחרת אנחנו שוללים בכלל את כל הכללים של הביטוח.

אני מבקש להדגיש, כי הכנסת, אשר מאשרת
את התקציב, איננה מאשרת את התקציב של המוסד לביטוח לאומי. התקציב של
הביטוח הלאומי מקבל את אישורה של מועצת הביטוח הלאומי, ברור שחברים
בה גם נציגי הממשלה מפני שהממשלה, בתוקף החוק, חייבת להשתתף, אבל
התקציב איננו מובא לאישורה של ועדת העבודה אלא שר העבודה יכול לאשר
אותו או לא לאשר אותו. מכל מקום, אין כאן ביקורת פרלמנטאריה כלשהי.
זאת אומרת, זה לא חלק של תקציב המדינה אלא זה חלק נפרד לחלוטין ממנו.

בנסיבות אלה אני חושב שעל ועדת העבודה,
בהתחשב במצב הרזרבות בענף זה וללא כל קשר עם המצב הכלכלי, כי המצב הכלכלי
איננו מעניין אותי כאשר מדובר בביטוח, להתליט שאם מומחי המוסד לביטוח לאומי
יגיעו למסקנה שצריך להעלות את הפרמיה בענף זה ב-0,1% אפשר להמליץ על כך
ולהציע זאת לוועדת הכספים, אשר יכולה להתחשב או לא להתחשב עם זה, אבל
הדבר איננו נוגע למבוטח הבודד שמאז 25 שנים משלם ובזמנו הובטח לו
קיצבה בשיעור של 22%, ואני לא נכנס עכשיו לעיוותים של השכר הממוצע במשק.

אני מציע שנחזור ונביע משאלה שהקיצבה לזיקנה ושאיירים תועלה מ-15% - 16%

ל. דיציאן:

ל-18% - 19%.

אני מקדמת בברכה את שר האוצר שהצטרף לשיבה. אני מציעה שנשמע מה היה המצב לפני הרפורמה ומה פני הדברים אחרי הרפורמה. יש טענה כאילו היו הקלות שבוטלו ולפיכך צריך להביאן בחשבון.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

אני סבור שנוכח התקציב המוצע ובמצב החמור שאנחנו מצויים בו גם הוועדה הזאת חייבת

שר האוצר י. רבינוביץ:

השנה בהתחשבות מקסימאלית במצב במשק.

בפורום אחר שהייתי בו אתמול נסיתי לעשות חשבון נפש מה עשתה הממשלה, ואני מדבר בעיקר על הממשלה הזאת במשך השנתיים האחרונות בתחום הבטחת הכנסה וקיצבאות לשכבות מעוטות יכולת, אם כי אין רצוני לומר שמיצינו את הכל.

לפי מלחמת יום הכיפורים ההוצאה להבטחת

הכנסה היתה מיליארד וחצי לירות. בשנת 1975 אנחנו מוציאים סכום של 6 מיליארד.

המספרים בקשר לקיצבת זיקנה מעניינים מאד, ושוב, אינני אומר שזה מספיק, אבל אני מוכרח לציין שזה יכול זפרי של הוועדה הזאת. אם כן, קיצבת הזיקנה לזוג, לפני מלחמת יום הכיפורים, היתה 20% מן השכר הממוצע במשק. בשנת 1975 היא הגיעה ל-28% מן השכר הממוצע, שגם הוא עולה. יש כאן מעגל קסמים ודבר דוחף ומגלגל דבר אחר. קיצבת הזיקנה פלוס ה"ס, לזוג, לפני המלחמה היתה 30% מהשכר הממוצע והשנה הגיעה ל-51% מן השכר הממוצע במשק. הכנסתה של משפחה נתמכת של ארבע נפשות היתה 38% מן השכר הממוצע, לפני המלחמה, והגיעה ל-61% בשנת 1975. הקיצבאות לילדים היו 11% ובשנת 1975 הגיעו ל-28% מן השכר הממוצע במשק.

רבותי, עם כל הלב שיש לי לשכבות אלה, הרי

במצב החמור שהמדינה נתונה בו אני בעד זה שננוח תקופה מסויימת.

אני מרשה לעצמי לומר לכס: חברי, אתם

לא רק חברי ועדת העבודה אלא אתם בית המחוקקים ואתם חייבים לבחון מה קורה במעגל הלחצים: כשאנחנו מעלים קיצבאות הזיקנה פלוס ההטבה הסוציאלית מן ההכרח ששכר המינימום נלחץ כלפי מעלה וחבריים בהסתדרות טוענים נגדנו: כשמדובר על תמיכות וקיצבאות בשיעור כה גבוה, כיצד אפשר לדרוש שכר המינימום ישאר ללא שינוי? עלינו להבין מה מתרחש במשק. יש דברים שהשליטה נשמטת מידינו. אין שום ספק שבאיזה שהוא מקום ההעלאה של התשלומים להבטחת הכנסה עלולה לערער את היחס בין תשלומי העברה ובין ההכנסה מעבודה. ההסתדרות טוענת שבגלל ההעלאה של הקיצבאות נהפוך חלק של המשתכרים שיהיו נתמכי סעד. אנחנו עוברים את המחלות החברתיות המאפיינות את החברות בעולם החופשי, עם כל ההשלכות החמורות שבענין לגבי הרצון והתמריץ לצאת לעבודה.

אם מתכננים אבטלה, בשביל מה לצאת לעבודה?

ח. שמעוני:

בינתיים יש בארץ תעסוקת יתר אשר הרוסת אותנו.

שר האוצר י. רבינוביץ:

אני מבקש, ברשותכם, להרחיב את שטח הראייה של הדברים. אחרי ככלות הכל, הוועדה הזאת אחראית למה שמתרחש בחברה, ואינני מדבר על ההשלכות התקציביות המיידיות שהדיון הזה מחייב ואז לא נוכל לעמוד

שר האוצר י. רבינוביץ:

אנחנו צריכים להבין שאחד הדברים הגדולים שהממשלה עשתה עם הרפורמה הוא בכך שהזכאות לילדים היא אוטומטית ואפילו קיצצנו את תוספת היוקר. נקודות הזיכוי הן אוטומטיות לחלוטין וללא ויכוח. דבר זה קרה רק לפני חצי שנה, ואחרי ככלות הכל, תוספת היוקר מוצאת ביטוי גם ביתר הדברים. צריך לעמוד לרגע ולחשוב שהמצב בשנה זו מחייב את כולנו.

א. לאור:

אני מבקש להתייחס לכמה הערות שהועלו על-ידי חברי הכנסת זיידל ודיציאן. ממה נובע גרעון אקטוארי? את הגרעון האקטוארי ניתן לחשב במספר הנחות, ובדו"ח של הביטוח הלאומי יש מספר הנחות. אני חושב שלענין הדיון לא משנה אם הגרעון הוא 6.5 מיליאר או 8.5 מיליארד לירות, וחבל לעמוד ולהתעקש בענין זה.

אשר לאלמנט של הביטוח ומקומו של האוצר. הטענות היו נכונות אילו היה מדובר על הקטנת התשלומים לזכאים, אבל הלא מדובר על שינוי תנאים לרעה. האוצר איננו חושב על שינוי לרעה, אלא הדיון הוא על הטבה. אם היינו אמזנים על כך שהביטוח הלאומי הוא ביטוח רגיל, אם היינו עוסקים בביטוח מקובל הרי הוא לא היה חל על עשרות מאות של קשישים הנהנים ממנו אם כי לא הפרישו בזמנו סכומים גבוהים.

מה משמעותו של הגרעון האקטוארי, ויהיה אשר יהיה. משמעותו היא שרמת הקיצבאות המובטחת לקשישים היא גדולה יותר ממה שהמוסד גובה עבור דמי הביטוח. קיצבאות הזיקנה צמודות לשכר הממוצע במשך ובמשך רוב השנים השכר הממוצע במשך עלה אפילו יותר משעלו המחירים, ונמצא כי הקיצבה מתעדכנת בעקבות שינויים בתוספת היוקר ובעליית השכר הממוצע. כפי שאמרתי, השכר הממוצע עלה יותר משעלו המחירים והדבר גרם לעליית רמת החיים. בשום ביטוח לא מצמידים את הקיצבה לדבר מעין זה, לכל היותר יכולה להיות הצמדה לרמת המחירים אבל לא לשכר הריאלי. משנת 1971 עד שנת 1975 יש גידול של 350%. התיקון שהיה בקיצבה לא נבע מדמי הביטוח ששילם המבוטח.

ל. דיציאן:

על מה היה הביטוס כאשר דובר על 22%?

שר העבודה מ. ברעם:

זה לא כתוב בחוק. על 15% כן נאמר בחוק.

ל. דיציאן:

זה נקבע בשעה שיסדו את הענף.

א. לאור:

אשר לרפורמה. הרפורמה ביטלה ניכויים ממס הכנסה ובכל מקום שיכולנו הוטרנו הניכויים בזיכויים. בענין הקשישים נעשה חישוב ~~שה~~ היה כביכול הווייתו של מס ההכנסה מאנשים בגיל 65 ומעלה וזה הוטר להגדלת קיצבאות הזיקנה מ-15% ל-16%. ברור שהנהנים הם לאו דווקא אלא שנהנו קודם מניכוי במס. התוספת היא רק לאלה שמקבלים את הקיצבה.

לשינויים האלה יש השפעה חיובית מבחינת חלוקת ההכנסות במדינה, כי האדם העובד נהנה ממס מוקטן ולעומת זאת תוספת הקיצבה הלכה לאנשים שאינם עובדים, אנשים מגיל 65 או 70 שאינם עובדים. כאמור, מבחינת חלוקת ההכנסות במשך זו פעולה חיובית.

ר. רוטר:

אשר לגרעון האקטוארי. כל חברי הכנסת קיבלו את הדו"ח של האקטואר של המוסד. בסוף הדו"ח יש הגדרה מה מכנה האקטואר "גרעון אקטוארי" ונמצא שהוא איננו כולל בו פרטים כמו חברת ביטוח רגילה, כי אילו עשה כך - זה היה מגדיל את הגרעון.

ג. רוטר:

האקטואר לוקח בחשבון בגרעון אקטוארי השוואה של התחייבויות שיש כיום למוסד לאנשים המקבלים גימלה. זאת אומרת, כמה כסף אנחנו עתידים לשלם לפי הוראות החוק כיום לאותם קשישים החיים אתנו ואשר יחיו אתנו. הוא לא לוקח את ההתחייבויות לציבור העובדים שעדיין עובדים, כי אם היה עושה כאן - הגרעון היה גדול יותר. מדובר אך ורק בסך כל ההתחייבויות לקשישים אשר מקבלים גימלאות כיום.

ה. זיידל:

אני מבקש שתתייחס לביטוח סוציאלי וביטוח הדדי.

ג. רוטר:

אתה התייחסת לזה. יש דעות שונות בעניין זה. אצלנו יש גישה מעורבת. אנחנו מדברים על דרך אמצעית, שאנחנו צריכים לחשב את הפרמיה, את דמי הביטוח, בצורה שתביא בחשבון שלמשך תקופה ארוכה, כעשרים שנים, תבטיח שיהיה איזון כלומר, שתהיינה הכנסות יותר מהוצאות ובסוף התקופה תהיה עתודה שגודלה יהיה שלוש שנות תשלום. אם נאמץ את החישובים של האקטואר, כי אז היינו צריכים להגדיל היום את הפרמיה לקיצבת זיקנה ושאיירים בשיעור ניכר כדי להבטיח שבתום עשרים שנים הענף יהיה מאוזן עם שלוש שנות תשלום. ההשקעות שלנו צמודות לאינדקס ואילו הגימלאות אינן צמודות לאינדקס אלא הן צמודות לשכר הממוצע במשק.

ל. דיציאן:

כיום מדברים על ירידה של ההכנסה הריאלית.

ג. רוטר:

אנחנו מדברים על ברוטו. כשעושים חישובים אקטואריים, לא מדברים על מחזור עסקים של שנתיים - שלוש. מה שמתחייב מדו"ח האקטואר הוא שצריך להעלות את דמי הביטוח. כל מי שבא להציע בסיס ביטוחי חייב להביא בחשבון שבאותה נשימה, אם מדברים על ביטוח, צריך לקבל על עצמו הגדלה של שמונה-עשיריות או חצי-אחוז כדי להבטיח את ה-15% - 16% עם השתתפות של האוצר ואחרי זה להוסיף עוד 7 - 8 פרומיל נוספים אם רוצים להגדיל את זה ל-18%.

י. דרניצקי (יודין):

מה יהיה המחיר לשם הגדלת הקיצבה רק לאלה שאין להם שום מקור אחר של הכנסה?

ג. רוטר:

אם נסתכל על הדבר מגישה ביטוחית, זה לא יעלה לנו, כי את העניין הזה מממן האוצר מתקציבו. אבל אם מדברים על שירות המבוסס על מבחן הכנסות, הרי שר האוצר הבהיר את הקשיים שיגרמו לחצים בחחום האוצר. אנחנו התרענו על כך ואני מרוצה שיש לכך תודעה יותר מאשר בעבר. אם מדברים על הצד הביטוחי, צריך להבין שבאים אל ציבור העובדים ואומרים: אתם צריכים לשאת בהפרשות של אחוז מוגדל של סעיף זה או אחר מההכנסה שלכם. תקטינו את ההכנסה הפנויה שלכם על-מנת שנגדיל את הכנסות ההורים באותם אחוזים שאחם מדברים עליהם. זו העברה מאוכלוסייה פעילה להכנסה של אוכלוסייה בלתי פעילה.

ח. שמעוני:

האם לא מוצע להגדיל את דמי הביטוח? מדברים על העלאת התקרה ואחוז דמי הביטוח ב-2.5%.

ג. רוטר:

אם לא היינו מעלים את התקרה - כל מה שאמרתי עכשיו צריך היה לגדול כפל כפליים.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

אמרתי בהתחלת הישיבה ואני חוזרת ואומרת עכשיו גם לשר האוצר, כי איש איננו מתכחש לעובדה שחל שיפור משמעותי לגבי תשלומי העברה. זה בא בעקבות החיקון של שנת 1973, אשר הועלה הבסיס של קיצבת הזיקנה וחוצמד לשכר הממוצע במשק.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו: יחד עם זאת אמרנו גם אז, שכאשר חוקקו את החוק וחרגמו אותו למספרים דברו על 22% מהשכר הממוצע במשק והאחוז ירד עד ל-11%. חברי הכנסת מבקשים לעשות כדי שבמשך הזמן, לא בבת אחת אלא בהדרגה, הקיצבה תלך ותגדל עד שהגיע ל-22%. אני מבינה שעלינו להתחשב במצבו של המשק. יחד עם זאת צריך להביא בחשבון שבקבות הרפורמה בוטלו ניכויים והקלות שקשישים נהנו מהם. יש לי ספק עם ההגדלה ל-16% נותנת פיצוי מלא לביטולים אלה.

ה. זיידל: למעשה לא היתה הגדלה, כי לפני ועדת בן שחר זה היה 15.8%.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו: כפי שאמרתי, לקשישים נתנו הקלות שונות שבוטלו, לקשישים שעבדו ולקשישים שלא עבדו. היתה להם הנחה בתשלום אגרת הטלוויזיה, רק לדוגמה, והיא בוטלה. אם אנחנו רוצים לשמור על הרמה שלהם, נשאלת השאלה אם הפיצוי שניתן אמנם שומר על הנטו לאחר שבוטלו ההקלות וההנחות בעקבות הרפורמה.

זקנים הפורשים מעבודתם בגיל 65 וממשיכים לעבוד, מותר להם להשתכר לפי לוח ב', עד לסכום מסויים והם אינם מאבדים את קיצבת הזיקנה. אבל אם הם עוברים על אותו סכום - הם מאבדים את הקיצבה ואם הם מקבלים קיצבה כי אז המס השולי שלהם עולה והם משלמים מס הכנסה מהסכום הכולל. בנושא זה זעקנו במשך כל השנים. המשמעות של הדבר הזה חריפה עכשיו יותר משהיתה בעבר, בעקבות ההורדה של השיעורים הראשונים והעלאת המס השולי עם הגדלת הסכום. בזמנו ההשתתפות של האוצר בקיצבת ילדים היתה 20%.

ר. רוטר: היא עלתה ל-100%.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו: במקום הניכויים.

ל. דיציאן: אני חושש שיש כאן הטעיה. אם הכל בוטל - ברור שההעברה היא רק חשבונית ולא תקציבית.

ר. רוטר: היא חשבונית ותקציבית.

ל. דיציאן: היא לא תקציבית, כי אין השתתפות יותר גדולה.

ר. רוטר: אבל זה מחבטא בצד ההוצאות בתקציב המדינה בתוספת של מאות מיליוני לירות.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו: אינני מקבלת את הגישה שהביטוח הלאומי איננו שונה מביטוח מסחרי. הביטוח הלאומי הוא ביטוח

הדדי הבנוי על בסיס סוציאלי וכך אנחנו מחייבים אותו, בצורתו הנוכחית. ואנחנו מבדילים ומבחינים בינו ובין ביטוח מסחרי. אבל כאשר מדברים על חלקו של האוצר - אני זוכרת את הוויכוח בענין ההטבה הסוציאלית. בתקופה הזאת נכון שהדאגה שלנו צריכה להתרכז באלה שאין להם הכנסה ממקור אחר. הסכומים שנמסרו לנו מפי שר העבודה, שבודד מקבל סכום של 603 לירות לחודש וזוג - 904 לירות לחודש, פלוס ההטבה הסוציאלית, אינם יכולים להיות ללא שינוי אפילו בשנה הקשה הבאה עלינו, כי אנשים אלה לא יוכלו להתקיים מהסכום הזה, בוודאי לא בשנה הבאה על מה שצפוי בה. שכבה זו מהווה כמחצית ממספר המבוטחים - 107 אלף משפחות.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:
הועלתה הצעה שתהיה ועדה של הביטוח
הלאומי והאוצר, שתפקידה יהיה לבדוק מה
ניתן לעשות כדי לשפר את מצבם של אלה שאין להם הכנסה ממקור אחר.

אשר לחשלומי סעד. יש מצב שהזקנים
המקבלים קיצבה פלוס הטבה סוציאלית, אלה אינם נופלים מתמיכת סעד.
אני שואלת אם תמיכות הסעד עולות. פעם היה מצב אחר ובהתערבות שלנו
טענו שלא יתכן שקיצבאות הסעד תהיינה יותר גבוהות מחשלומי הביטוח פלוס
הטבה סוציאלית. בהזדמנות זו קיימנו גם דיונים על שכר מינימום. נאמר
לנו ש-82 אלף שכירים אשר זכאים להשלמה של תמיכת סעד עד ל-1200 לירות
אינם מממשים את זכותם.

א. לאור: כיצד יודעים שיש מספר כזה?

ה. זיידל: אלה מספרים שקיבלנו מהמוסד לביטוח לאומי.

ר. רוטר: אלה מספרים אשר מתייחסים לחודש נובמבר
1974. הקבוצה שנוחרה הצטמצמה בהרבה
וכיום יש אולי 20 אלף פלוס מינוס אבל בוודאי לא 80 אלף. מספר השכירים
שהם מפרנסים יחידים של משפחות וששכרם נמוך מ-1200 לירות כשכר מינימום
בלי תוספת, הוא 900. אבל כשמדובר בראש משפחה בדרך כלל יש לו תוספת ותק,
תוספת בעד אשה וכו'. היה מספר גדול בעקבות הפיחות של נובמבר 1974,
כאשר ניתן פיצוי גדול למשפחות נתמכות בלי שהשכר הוגדל אז. בינתיים היו
תוספות יוקר אשר הגדילו את השכר, היתה רפורמה שהגדילה את רצפת המס,
הוגדלו הקיצבאות לילדים ואלה צמצמו את המספר אולי עד לרבע ממה שהוזכר
על-ידי היושבת ראש.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:
חסרון גדול הוא שלכנסת אין מקורות משלה
אלא חברה נאלצים לקבל מה שמוסרים להם.
המספר שציטטתי אותו נמסר לי ולא היתה הכחשה. מספר זה מתגלגל בוועדות
שונות של הכנסת.

ר. רוטר: הוא לא רלוונטי לחודש דצמבר 1975.

ח. שמעוני: גם אתה מסרת את המספר הזה לפני כשלושה
שבועות.

ר. רוטר: לא. מסרתי אותו לפני שנה.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:
לדעתי, לא יתכן שיהיה ציבור של עובדים
אשר יודקו להשלמת סעד. אנחנו לא רוצים
בזה. אנחנו לא רוצים שהם יהיו מקרי סעד, אלא כשהם עובדים הם צריכים
להתקיים בכבוד מעמלם.

י. דרניצקי (יודין):
יש ויכוח שלא הסתיים, בדבר המדיניות
הסוציאלית ואם התמיכה צריכה להיות למצרך
או לנצרך. לי יש עמדה ברורה בנושא זה ומתוך עמדה זו אני בעד תמיכה מיוחדת,
בשעור נבדל משעור הקיצבה הכללית המקובלת, לנצרכים ביותר, לאלה שמגיבות
שונות הם מחוץ למסגרת העבודה והם מחוסרי כל מקור הכנסה אחר פרט לזה של
הביטוח הלאומי. לצערי, יש בארץ מאות משפחות כאלה אשר סובלות חרפת רעב
ממש. מצב כזה במערכת הביטוח שלנו, אשר במשך זמן כה קצר יכולה להצביע
על הישגים מרשימים, מהווה כתם מכווער. אין ספק שהגיעה השעה לבחון את
הבעיה הזאת ולהציע לה פתרונות, וזה אחד הדברים הראשונים הטעונים תיקון,

י. דרניצקי (יודין):

אני שואל מה זה צריך לעלות. אינני רוצה להצביע על מקורות הכנסה של הביטוח הלאומי כדי לכסות הוצאה זו אבל כאן מוכרח להיות מפנה ולהיות דיפרנציאציה.

אשר לשכר מינימום: אני חושב שענין זה שייך למדיניות של ההסתדרות ולא אתווה בו דעה. מכל מקום, אין ספק שמבחינה של מוראל חברתי ואישי יש השפעה הרסנית למצב שאדם איננו יכול להתפרנס משכר עבודתו והוא נזקק לקבל חוספת של תמיכת סעד, להבדיל מהמדיניות שלנו בקשר לילדים. מצב כזה, מבחינה כלכלית, גורם להמשך מצב של נחשלות במשק. כיצד להתגבר על מצב זה? אני ממחין להחלטתה של ההסתדרות כי אינני רוצה שוועדת העבודה תגלוש לתחומיה של ההסתדרות. זה אחד המרכיבים היסודיים במרכב השכר של ההסתדרות ונמתיך, אם כי אנחנו יכולים להצביע על הכיוון הכללי שבו מעונינת ועדת העבודה.

י. כהן:

אבל צריך להבין שאי-אפשר לדון בקטע אחד של הבעיה בלי לראות את מצבו של המשק.

אני סבור שיש מספר נושאים שאנחנו לא עושים בהם מספיק, אחד מהם הוא איחוד קרנות הפנסיה, וזה מתקשר בהפנת תנאי החיים של הקשישים. אני מתרשם כי כתוצאה מן הרפורמה, מצבם של הקשישים אשר יצאו ממעגל העבודה ואין להם הנחות ממס שהיו להם, קצת החמיר. בענין זה הושמעו כאן מספרים ואני מבקש ללמוד אותם. אם התברר שהיתה פגיעה בשכבה הזאת, אני מציע שנלך לקולא ולא להחמרה, כמובן בהתחשב בהעלאת הפרמיות מאלה שצריך לקחת מהם. בדרך כלל היה תיקון משמעותי בכל המערכת והתרשמתי מדברי שר האוצר שלא צריך לתקן את הדברים דווקא השנה, ובכל זאת אולי אפשר לתקן משהו בשכבה שהיתה בה פגיעה. אני אתמוך בתיקון עם העלאת הפרמיה.

ה. זיידל:

שר האוצר הציג את הבעיה בכל חריפותה אבל, שלא במתכוון, הוא דיבר על הסעד ואילו אנחנו מדברים על הביטוח הלאומי.

ר. רוטר:

הצמידו את חמיכות הסעד לקיצבאות הזיקנה.

ה. זיידל:

אני מקבל את הפילוסופיה לגבי סעד ושכר, דהיינו שצריך להבטיח את השכר כדי שאנשים

לא יאלצו לפנות לסעד.

שר-העבודה מ. ברעם:

צריך לדאוג לכך שלמקבל סעד תהיה מוטיבציה לצאת לעבודה.

ה. זיידל:

אבל לא מדובר על פנסיונרים. אנחנו מדברים על מקבלי קיצבאות זיקנה.

ה. זיידל:

לפני הרפורמה הקיצבה הגיעה ל-15,8% מן השכר הממוצע במשק ולכן כשדובר על העלאת ל-16% אמרתי שזו העלאת שאין לה משמעות.

אני מציע שנדון על העלאת הקיצבה ונתפשו על אחוז מסויים. אני מבקש להזכיר לשר האוצר ושר העבודה שיש הבטחה בענין זה וללא כל קשר עם המצב הקשה. אני חושש שהציבור לא יקבל העלאת של דמי הביטוח והוא לא יקבל את הדרישה להעלות את התקרה אם לא יהיה אקוויוולנט.

ח. שמעוני:

אני מתחשב במצב הקשה של המשק. יחד עם זאת אי-אפשר להתעלם מהעובדה שיש הגדלה של דמי הביטוח, ואפילו זה לא כולל את הענף הזה הרי סך כל ההכנסות מדמי הביטוח עלו. אני מתייחס לנושא כאילו חל גידול גדול בקיצבאות הזיקנה. אני מצטער שמר רוטר לא ציין שהגידול הוא מפני שהתאימו את האינדקס לסל מזונות של מצרכים אשר חישובו אותו לסל מזונות של אותן משפחות הצורכות אותם. זה היה אחרי ביטול הסובסידיות, כאשר סל המזונות מחירו עלה ואילו מצבן של המשפחות האלה לא השתפר מפני שהם צורכים בעיקר מצרכי יסוד. ההתאמה שנעשתה באה כדי לא לפגוע במצבם והיא לא שיפרה את מצבם. מכיוון שאני חושש שמגמה דומה תהיה עם הנהגת מס ערך מוסף והקטנה נוספת של הסובסידיות, צריך לתקן את העוול אשר עלול להיגרם לשכבה זו של מקבלי הטבה סוציאלית, ואני מדבר בעיקר על הקשישים. קראתי שמצבם של יתר מקבלי קיצבת זיקנה איננו כל כך קריטי בגלל פנסיה ופיצויים ממקורות שונים אבל למקבלי ההטבה הסוציאלית חובה להתאים את הקיצבה להתייקריות שתהיינה בעתיד. מכיוון שהצריכה שלהם במוצרי יסוד רבה יחסית - צריך לתקן את הקיצבה של מקבלי הט"ס.

שר העבודה מ. ברעם:

אשר לפילוסופיה: הביטוח הלאומי איננו תעתיק של חברת ביטוח. אני סבור שאיש לא יכול להציע שביטוח סוציאלי יפעל כשם שפועלת חברת ביטוח. האם יש חברת ביטוח אשר מבטיחה תמורה שווה לכל בלי להתחשב בגובה הפרמיה? אבל אצלנו יכול אדם לשלם פרוטות ולקבל יותר. האם יש בארץ עוד חברת ביטוח כזו? האם יש חברת ביטוח שהאוצר משתתף בה? זו הפעם הראשונה שאני שומע בוועדת העבודה ויכוח מעיל זה. במשך 16 שנים הייתי חבר בוועדת העבודה ולא שמעתי ויכוח עקרוני כזה.

אינני מקבל את תפיסתו של חבר-הכנסת זיידל. כיצד אפשר שלא להתייעץ עם האוצר? יש ממשלה אחת ולא ממשלה של האוצר וממשלה של משרד העבודה. בהכנסה יש סעיף מה מצפה האוצר מהביטוח הלאומי. הוא מצפה לראות ולדעת מה ישאר כיתרה מענפים שאנחנו צוברים בהם רזרבות. ברור שאם מגדילים בענף אחד צריך להקטין בענף אחר.

אני מציע שבשנת 1976 לא נתקן דבר. בהטבה הסוציאלית תהיה התאמה בקשר לתשלומים השונים.

הסכמתי שתהיה ועדה של האוצר והמוסד לביטוח לאומי לבירור העניין. יחד עם זאת אני מבקש להדגיש שלא כל כך פשוט מי יהנה מהתוספת. אני מבקש שתתקיים ישיבה סגורה כדי לבדוק ולברר מה עלולה להיות ההתפצלות של מקבלי הט"ס.

אני חבר כנסת 17 שנים. אינני זוכר שקיצבת הזיקנה היתה בסדר גודל של 22%.

ר. רוטר:

היא אף פעם לא היתה בשיעור כזה.

שר העבודה מ. ברעם:

חודות לוועדה הזו מדובר בחוק על 15%.

ל. דיציאן:

עכשיו מדובר על 16%.

שר-העבודה מ. ברעם:

אני מבקש לבחון את טענתו של חבר-הכנסת הלל זיידל. אני מבקש שמר רוטר ימסור הודעה מוסמכת מה היה המצב לפני הרפורמה, מה היה גובה הקיצבה ואם יתברר שהתוספת היא 0,2% - זה צריך תיקון. לי נאמר בכל ההזדמנויות השונות שזה 1% מכל מקום, הדבר יבחן ותימסר על כך הודעה מוסמכת לוועדת העבודה. היא זכאית לקבל הסבר.

שר-העבודה מ. ברעם:
יש להניח שבשנת 1976 יחול שינוי בשכר העבודה במשק. ברור שצריך לבדוק כיצד ישפיעו ההתייקרויות וביטול הסובסידיות על פיצויי ההתייקרות.

אני מבקש וממליץ שבשנת 1976 ועדת העבודה תסתפק בכלים השונים שניתנו להחאמה לצרכי השכבות החלשות.

אני מקבל על עצמי שתוקם ועדה משותפת לאוצר ולמוסד לביטוח לאומי ונדווח לוועדה.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:
אני מציעה שנרשום לפנינו את הסיכום של שר העבודה בתיקון אחד, שלא נדבר על ציון של שנה. אנחנו מקבלים את ההצעה בדבר הקמת ועדה.

ר. רוטר:
האחוז שצויין על ידי חבר-הכנסת זיידל, 15,8% הוא משגה אריחמטי. הקיצבה ליחיד ערב הרפורמה היתה 15% מהשכר הממוצע במשק, כפוף לשינויים בתוספת יוקר. אלה שפורשים מן העבודה, פלוס ותק של 10 שנים, זכאים ל-2% ותק כל שנה העולה על השנים הראשונות לביטוחם. שני-שלישים של ציבור המבוטחים צברו לעצמם תוספות ותק. נוסף לאלה יש אנשים שעקב דחיית פרישה מקבלים 5% תוספת עבור כל שנה. הלוח אשר עמד לפני חבר-הכנסת זיידל, 9/ב, מראה שאם לוקחים בחשבון קיצבת זיקנה ליחיד פלוס התוספות, זה 15,8% בממוצע, אבל אם מדברים על 16% הרי עם התוספות זה מגיע ל-16,9%. זאת אומרת שיש תוספת של 1,1% הרבעון הסטאטיסטי עומד לרשותם ותוכלו לקרוא בו את הפרטים השונים. אם היינו מבטלים את התוספות של הוותק ומוסיפים את 2 הפרומיל, היה חבר-הכנסת זיידל צודק, אבל התוספות נשארות במקומן וגדלות.

שר-העבודה מ. ברעם: מה שהיה 15,8% זה עכשיו 16,9%?

ר. רוטר: כן.

ה. זיידל: יש לי מסמך.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:
אני מציע שנסכם שאנחנו רושמים לפנינו את הודעתו של שר העבודה על הקמת ועדה אשר תבדוק את הנושא של מקבלי הטבה סוציאלית.

ת. שמעוני: מאיזו בחינה? מה צריך לבדוק?

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:
מתוך מגמה לשפר את מצבם. אני מציעה שלא נתייחס לשנה, אלא תהיה ועדה אשר תבדוק את הנושא של מצבם של מקבלי הטל במגמה לשפר את מצבם. כל העניין הוא הסכם. ההסכם מדבר על 25% מהשכר הממוצע במשק. אולי הגיע הזמן לבצע רביזיה.

ר. רוטר: כיום זה 27% - 28%.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו: כי זה צמוד.

אני מציעה שיבדק מה היה המצב לפני הרפורמה ומה המצב לאחר הרפורמה, לאחר ביטול הניכויים והפטורים, האם נעשה איזון כדי שלא יגרע חלקם של הקשישים כשם שלא נגרע חלקם של השכירים?

אני מתחייב שאנשי המוסד לביטוח לאומי יציגו לפנינו לא רק אחוזים אלא גם סכומים.

שר-העבודה מ. ברעם:

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו: אנחנו מבקשים לדעת מה התמורה הניתנת לקשישים בגלל הרפורמה. אם שר העבודה ירצה שנקבל פרטים נוספים על נושאים נוספים, אולי נוכל לעשות זאת במסגרת של ועדת משנה.

אני מציע שוועדת העבודה, בהתחשב עם מה שאמר שר העבודה, תשוב לדון ולהחליט בנושא זה לא

ח. שמעוני:

יאוחר מחודש מארס 1976.

ועדת העבודה איננה יכולה להחליט כל עוד אין לפנינו הצעה. ועדת העבודה דנה בנושא זה כששר העבודה מגיש הצעת חקנות הנובעות מהחוק. מכל מקום, ברור שזה לא יהיה עד חודש מארס 1976. אני מבקש לראות ולדעת מה יוחלט בקשר לסובסידיות. אינני סבור שוועדת העבודה של הכנסת יכולה לקבל החלטות בענין זה.

שר-העבודה מ. ברעם:

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו: ועדת העבודה סוברנית להעלות נושאים שונים על סדר יומה.

אנחנו מבקשים שהוועדה המשותפת שתוקם, בהתאם לדבריו של שר העבודה, תגיש את מסקנותיה בהקדם האפשרי. ועדת העבודה יכולה לחזור ולהעלות את הנושא הזה לדיון בחודש מארס 1967.

בהתחשב עם ההתחייבות של שר העבודה להקמת ועדה משותפת, נדחה את הסיכום שלנו עד חודש

ח. שמעוני:

מארס.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו: יש הצעה שתהיה ועדה אשר תבדוק את ענין ההטבה הסוציאלית במגמה לשפר את מצבם של הנזקקים לה. ועדת העבודה מבקשת שהוועדה הזאת תסיים את דיוניה בהקדם.

יש טעם בהצעתו של חבר-הכנסת שמעוני, שהוועדה תסיים את עבודתה עד חודש מארס.

י. כהן:

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו: לא רצוי שנקבע את חודש מארס, כי בחודש אפריל מעדכנים את הקיצבאות השונות. אם לדבר על תאריך, רצוי לדבר על תאריך שאחרי חודש אפריל, כאשר נדע את העדכון של הקיצבאות.

ה. זיידל: אני מציע שנבקש מן הוועדה לסיים את העבודה בהקדם אבל לא יאוחר מתוך שלושה חודשים. אני סבור שיש צורך לקבוע זמן לסיים עבודתה של הוועדה אם אנחנו רוצים ללחוץ על הוועדה שתגיש נתונים מעודכנים לשנה זו. אני חושש שאם לא נקבע תאריך הבדיקות והבירורים יימשכו. תקופה של שלושה חודשים זה זמן סביר למדי.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו: אינני רוצה לדבר על חודש מארס, כי בחודש מארס עדיין אין תמונה ברורה. ההצמדות האוטומטיות נעשות בחודש אפריל. אולי אפשר לדבר על לא יאוחר מחודש מאי.

אני מסכים בתנאי שעד אז לא יעלו את התקרה.

ה. זיידל:

אני מבקש שלא נקבל היום כל סיכום ושהסיכום יהיה בשבוע הבא.

ל. דיציאן:

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו: הנושא הזה לא יועמד לדיון בשבוע הבא.

ל. דיציאן: יש לי הצעה פורמלית ואני מבקש להצביע עליה. אני מציע בתור סיכום, שהוועדה תוזר על החלטתה להעלות את קיצבת הזיקנה ל-18%.

ה. שמעוני: אני מציע שהוועדה תחזור ותסכם את המלצותיה בתחום הט"ס לא יאוחר מחודש מארס 1976.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו: בשלב זה לא דיברנו על סיכומים, לא במה שנוגע לקיצבת הזיקנה ולא במה שנוגע להט"ס. מדובר על ועדה אשר תבדוק את שתי הנקודות האלה. אני שואלת את אנשי המוסד לביטוח לאומי, האם תוכלו לסיים את העבודה תוך שלושה חודשים?

ר. רוטר: אם אתם מבקשים לדעת את התמונה של השנה הבאה, זו מערכת מורכבת.

י. כהן: מה המצב כיום, לאחר הרפורמה? מה המצב כיום בנוגע לקיצבאות הזיקנה?

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו: מדובר על ועדה אשר תבדוק את הדברים מתוך מגמה לשפר את המצב. אני מבינה שהבדיקה הזאת דורשת זמן. אני שואלת את נציגי המוסד אם עבודה זו יכולה להתבצע עד סוף חודש מארס.

א. לאור: אנחנו עובדים ימים ולילות על הכנת התקציב. עד מחצית חודש פברואר לא נוכל להחפנות. אנחנו צריכים להגיש את התקציב בזמן ויש כבר איחור של חודש במה שנוגע לעבודה שלנו.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו: אני מציעה שאנשי הממשלה יעשו מאמצים כדי להגיש את סיכומיהם לא יאוחר מחודש אפריל, ואז נדע את התמונה של השכר הממוצע במשק.

ה. זיידל: פירוש הדבר שלא נוכל לעשות דבר.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו: האם לא החלטנו על שינויים באמצע השנה?

ה. זיידל: אני סבור שהכל יהיה ברור עד אפריל. בתקציב יהיו שינויים מהותיים בגובה דמי הביטוח, בתיקרה וכו', ולכן אנחנו צריכים לבקש לסיים את העבודה תוך שלושה חודשים.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו: אני מציעה שלא נסכם היום דבר. אני נועלת את הישיבה.

הישיבה ננעלה בשעה 11.15.